

Old Sillevold

heemkundige vereniging

najaar 2000

Bestuur:

Eric Kunst: Voorzitter
André Tangelder: Secretaris
Ben Harbers: Penningmeester
Anja Arendsen
Bernard Dorrestijn
Marlies van der Kemp
Theo Koolenbrander
Pieter Muijsers

Secretariaat:

André Tangelder
Prins Willem Alexanderstraat 5
7064 GH Silvolde
tel / fax: 0315-32 75 90
email: a.tangelder@hccnet.nl

Penningmeester:

Ben Harbers
Thorbeckestraat 11
7064 HC Silvolde
bankrekening: 3591.84.375 Rabobank Silvolde
Girorekening: 7623162
t.n.v. Penningmeester Old Sillevold

Leden redactie:

G. Beekema, B. Dorrestijn, B. Harbers, E. Kunst,
H. Starink, W. Veenhuizen.

Lidmaatschap: contributie bedraagt *f* 25,- per jaar
losse nummers verenigingsblad *f* 5,- per stuk

INTERNET: <http://home.hccnet.nl/a.tangelder/>

Jaargang 3, nummer 5

VOORWOORD

Voor u ligt alweer het vijfde nummer van ons verenigingsblad. We merken dat "Old Sillevold" goed op weg is naamsbekendheid op te bouwen, belangrijk, want wij hebben ons veel voorgenomen, en daar hebben wij, populistisch uitgedrukt, draagvlak voor nodig. Met de sociëteitsavonden, die een groot succes blijken te zijn, de lezingen, publicaties in de ondernemerskrant en incidentele avonden zoals een paar weken geleden de filmavond op de Schuylenburg. Wij zien en ervaren het dat men vertrouwen krijgt in de vereniging en dat men bereid is, soms uniek, materiaal over Silvolde af te staan. Nogmaals dank daarvoor. Wij hebben deze giften, in de vorm van oude foto's, aktes, boeken e.d. ook hard nodig want met de aanschaf van twee vitrines, die wij hebben laten plaatsen in de bibliotheek alsook op de Schuylenburg, zullen wij toch minimaal 2x per jaar wisselende exposities daarin moeten onderbrengen. De inmiddels gevormde werkgroepen "Depot en Bodemvondsten", "Expositieruimte" en "Beeld en Geluid" zouden het zeer op prijs stellen dat zich daarvoor ook leden buiten het bestuur zouden aanmelden. Meld je aan bij een van de bestuursleden. Schreef onze voorzitter in de vorige editie

"Ons prachtige Silvolde waar, helaas, al zoveel verloren is gegaan. Het verdient dat wij zorgzaam omgaan met al datgene uit het verleden dat voor ons historische waarde heeft. We moeten als heemkundige vereniging waakzaam blijven, en hebben een inspanningsverplichting voor behoud",

De bestuursleden hebben deze regels direct omgezet in daden en hebben ervoor gezorgd dat bij het ruimen van het R.K-kerkhof de voor Silvolde typerende emailen grafplaten en tijdsbepalende grafstenen bewaard werden. Ook is het de vereniging bijna gelukt de gelden bij elkaar te krijgen om opdracht te kunnen gaan geven voor behoud en restauratie van het Schuttersvaandel der oude "Compagnie" uit 1889, de voorganger van "Willem Tell". U zult hier binnenkort nog wel meer van horen en lezen.

De redactie.

Muziekvereniging "St. Radboud" (vervolg)

door: Harry Starink

In de vorige aflevering waren we gebleven bij de wijziging van de bestuursstructuur door het kiezen van een dagelijks bestuur uit de corpsleden om zodoende een beter contact te bevorderen met het corps.

De heer Thé Geerts aanvaardde het voorzitterschap.

In 1967 werd voor het eerst een buitenlands uitstapje gemaakt naar Isselburg. Dit werd door de leden en de dirigent, als ook door de bevolking van Isselburg zeer op prijs gesteld. Dirigent Donderwinkel was zelfs zo tevreden dat hij het corps een mars aanbood, genoemd "De gouden plak".

Op 27-28 en 29 sept. 1968 werd een groot Federatief muziekconcours georganiseerd in de Sporthal. De akoestiek van de hal bleek heel goed te zijn en daardoor slaagde het concours buitengewoon goed.

Voor de vereniging was het concours ook een financieel succes. In 1969 werd besloten het bestuur uit te breiden tot 11 leden, zodat er meer voorstellen over te houden activiteiten uit de leden zouden komen en het comité van Bijstand wat te ontlasten.

Hierin werden de volgende leden gekozen:

Gerard Gregoor, Tonnie Geerts, Anneke Hoogenboom, Henny Overgoor, Liesbeth Peters, Willem Vermeulen en Marc Willemsen.

In 1972 nam Gerard Gregoor het voorzittersschap van Thé Geerts over en Theo van der Lee volgde de heer Jan Striekwold als secretaris op. Thé en Jan bleven wel als bestuurslid functioneren.

Het jaar 1972 werd uitgeroepen tot jubeljaar i.v.m. het 50 jarig bestaan van St. Radboud. Hierom werd ook de jaarlijkse uitvoering op 25 maart gegeven met medewerking van de corpsen waarvan de heer Donderwinkel dirigent was.

Op 15 april werd een gezellige dag gehouden voor alle leden met hun dames. Eerst werd een bezoek gebracht aan de Safari in Arnhem, en na terugkomst werd in zaal Kolks genoten van spelletjes en een lekker diner. In verband met de omzetting van de vereniging naar Harmonie werd een beroep gedaan op alle inwoners om dit financieel rond te krijgen. De kosten van de omzetting bedroegen ± f 23.000,--.

Hiervoor werd door het Anjerfonds een subsidie van f 3.500,-- verleend.

In 1973 vertrok G. Gregoor naar Lichtenvoorde en werd hij als voorzitter opgevolgd door Tonnie Geerts en nam Thea Pelgrim het secretariaat van Th. van der Lee

over.

26 febr.1974 overleed de heer Stef v.d.Kemp, een der heroprichters van de vereniging en sinds eind 1952 een stuwende kracht. Dit was voor de vereniging een groot verlies. Hij was na het overlijden van de heer H.Kunst beschermheer van de vereniging geworden. Als zodanig werd hij opgevolgd door zijn vrouw M.v.d.Kemp - Borkus.

Zij had hem steeds gesteund in zijn werk voor St. Radboud en was dus met de hele gang van zaken op de hoogte.

15 april 1975 was Thea Pelgrim aftredend als secretaris en werd opgevolgd door Leo Haakshorst en werd Paul Buiting als bestuurslid gekozen. Er waren toen voor concertmuziek 39 muzikanten die bij optochten door 8 tamboers werden vergezeld.

Op 15 en 16 okt. 1976 werd in de Sporthal een federatief muziekconcours gehouden. Het openingsconcert op 15 okt. werd gegeven door niet minder dan het Ulfts Mannenkoor en door Fanfare Union uit Zelhem.

Beide tot over de landsgrenzen bekende verenigingen. Dit concert was een groot succes en werd heel goed bezocht. Het concours dat op verzoek van de Federatie slechts op 1 dag werd gehouden slaagde ook uitstekend, mede door het goede klankgehalte in de Sporthal. Ook financieel was het een succes, want we konden daardoor nieuwe instrumenten kopen voor de omzetting tot harmonie en de uniformen laten veranderen voor uitbreiding van het corps. Op de ledenvergadering van 8 februari 1977 werden tot bestuurslid gekozen Wilma Roes en Annet Reusen, terwijl Jan Schreur herkozen werd. Het ledental bedroeg toen 55 en het aantal leerlingen op een instrument was nog eens 21 met nog 49 leerlingen op de blokfluitclub.

Op 27 maart 1977 bestond de Harmonie St. Radboud 55 jaar en daarom werd de jaarlijkse uitvoering weer gegeven met medewerking van de corpsen o.l.v. de heer Donderwinkel.

Op 26 en 27 oktober 1979 werd in zaal Kolks een grote veiling gehouden van door de inwoners van Silvolde beschikbaar gestelde goederen. De grote animator hiervan was Ben Willemsen, bijgestaan door Joop ten Have (boer), Joop ten Have (schilder), Bob Timmer, Tonnie Geerts en Jan Wiegers. De catalogus vermeldde 700 te verkopen nummers. De veiling werd een geweldig succes en mede daardoor kon St. Radboud haar instrumenten- en uniformfonds realiseren.

Op 1 jan. 1980 was het aantal leden tot 152 gestegen. Muzikanten en tamboers 67 en 85 leerlingen, waarvan 18

de tamboers-opleiding volgden. Op 29 jan. 1980 traden Annet Roes, Theo Pelgrim en Jan Schreur als bestuurslid af en hiervoor in de plaats werden Annelies Alofs, Bennie Buiting en Maria Ebberts gekozen. In febr. 1981 kwam Ria Wolters-van Hal het bestuur versterken en José Holtus volgde in 1982 Bennie Buiting op.

In 1986 waren er 2 mijlpalen: Jan Schreur vierde zijn 60 jarig jubileum en Thé Geerts werd Koninklijk onderscheiden.

In 1988 komen er 10 nieuwe jeugdleden via de blokfluitclub in het grote corps. Voorwaar een mooi succes voor de leden die de blokfluitclub leidden.

Verder had de blokfluitclub nog 27 leerlingen.

Op zondag 23 okt.1988 werd een bezoek gebracht aan het Ponypark in Slagharen. Ook werd in 1988 contact gelegd met het Shell orkest uit Vlaardingen om te komen tot een uitwisseling.

Deze uitwisseling slaagde heel goed want St. Radboud en de Shell harmonie, o.l.v. oud Terborgenaar Van de Berg, lieten regelmatig in Rotterdam en Silvolde van zich horen.

Op 3 april 1990 trad Ria Wolters af als bestuurslid en werd opgevolgd door Kees Jan Steverink.

Slot van het verhaal over St. Radboud.

Dit was dan de geschiedenis van St. Radboud thans Harmonie St. Radboud, zoals wij die uit de beschikbare gegevens konden opmaken van 1922 tot 1990. In het begin schreven wij al dat het voortbestaan van St. Radboud vaak aan een zijden draadje heeft gehangen. Dat is ook uit dit verhaal gebleken. Maar gelukkig waren er steeds weer dorpsgenoten bereid om te helpen om een ondergang te voorkomen. En met financiële steun van de bevolking werd de muziekvereniging weer nieuw leven ingeblazen.

Een muziekvereniging is nu eenmaal een kostbare onderneming, maar dank zij de financiële steun van de bevolking, aangevuld met de jaarlijkse subsidie van de Gemeente Wisch en een maal in de 5 jaar een extra bijdrage van het Prins Bernhardfonds voor een bijzonder project, beschikt Silvolde nu met St. Radboud toch maar over een muziekvereniging waar we trots op zijn.

Thans heeft de vereniging 135 leden en het actieve bestuur wordt gevormd door:

Tonnie Geerts,	voorzitter
Maria Ebberts-Heister,	secretaris
Theo Koolenbrander,	penningmeester
José Holtus-Hoogenboom,	jeugdopleiding
Thea Kummeling-Pelgrim,	lid
Hennie Rutjes,	lid
Bas Mulleman,	lid
Rob Donderwinkel,	lid
Bob Bourgondiën,	lid

Silvolde veilig geland aan oever Valkenburgse Meer

door: Eric Kunst

Valkenburg - Het nationale Smalspoormuseum Valkenburg heeft er een nieuwe attractie bij. Weliswaar wordt er nog niet gereden, maar het warmdraaien is reeds begonnen. Ook de nieuwste aanwinst, de "Silvolde", is een mobiel pronkstuk. Het tramstel van de Geldersche Stoomtramweg Maatschappij, vernoemd naar het plaatsje in de Achterhoek, is de enige complete smalspoor-stoomtram op 750 millimeter spoorwijdte. Het tramstel heeft eerder in het Spoorwegmuseum in Utrecht en het Openluchtmuseum in Arnhem gestaan.

Dit krantenartikel werd ons ter beschikking gesteld door Mevrouw Wellink van de onlangs gesloten winkel aan de Berkenlaan; het stond eind april 2000 in een Haagse krant. Met Valkenburg wordt niet de bekende vakantieplaats in Limburg bedoeld, maar het Valkenburg bij Den Haag, ook wel bekend van het militaire vliegveld vanwaar onze koningin vaak vertrekt. Vorig jaar heb ik het in de Ondernemerskrant gehad over Kempermans' zagerij en ik vertelde u dat mijn schoolweg vanaf de oude Dinxperlose weg, nu Berkenlaan, door het Zaagpad over Kempermans' holtplaats liep, alwaar het over bomen lopen tot kunst werd verheven. Acrobatisch werd de afstand, zonder dat daarbij een voet aan de grond gezet mocht worden, balancerend over de bomen overbrugd. Deze "survival" eindigde bij de smalspoorrails aan de Terborgseweg. Ze lagen er toen nog in 1955-1956, gedeeltelijk, en alhoewel geboren in 1949, vier jaar voordat de Geldersche Stoomtramweg Maatschappij het spoorvervoer Doetinchem-Gendringen-Isselburg staakte, kan ik mij dat stoomtrammetje nog goed voor de geest halen, niet rijdend door het centrum van Silvolde, maar in Doetinchem, waar deze nog tot 1957 dienst zou doen. Veel van de lezers zullen zich de tram door ons dorp nog goed herinneren en zijn met het motorrijtuig naar Doetinchem, Doesburg of Arnhem gereisd. Het uitgebreide spoor- en trammet, zoals het overzichtskaartje laat zien, is zeker van grote invloed geweest voor de ontwikkeling van de Achterhoek. Het krantenberichtje van de familie Wellink was niet de directe aanleiding tot het schrijven van dit artikel. Ik was me al aan het verdiepen in de geschiedenis van het trammetje en wel om het feit dat op 7 mei 1900 stoomloc nummer 13 met de naam "SILVOLDE", door de machinefabriek Breda, voorheen Backer en Rueb, aan de G.S.T.M. in Doetinchem werd

afgeleverd om vervolgens op 1 juni 1900, dus nu precies een eeuw geleden, haar dienst te beginnen. De "Silvolde" heeft alle smalspoor-stoomtrammen op 750 millimeter spoorwijdte in Nederland overleefd en is na 100 jaar nog steeds in beweging.

De Achterhoek onder stoom

Tot ver in de tachtiger jaren van de 19^e eeuw verkeerde de Achterhoek nog in een volledig isolement. Waren elders in ons land tijdens de Napoleontische tijd verharde wegen aangelegd, de Achterhoek bleef hiervan verstoken. Deze onderbedeling aan infrastructuur, helaas tot aan de dag van vandaag, werd in 1878 gedeeltelijk opgeheven met de opening van de spoorlijn Zutphen-Winterswijk van de Nederlandsch-Westfaalsche Spoorweg Mij, gevolgd in 1885 door de lijn Zevenaar-Doetinchem-Winterswijk. Ook de bereikbaarheid over het water was slecht; de Oude IJssel en Berkel waren vrijwel onbevaarbaar. Toch waren enkele industrieën tot ontwikkeling gekomen, met als belangrijkste de ijzergieterijen en de leer- en textielfabrieken. De opening van de eerste stoomtramlijn in ons land - van Den Haag naar Scheveningen - op 1 juli 1879, gaf een nieuwe dimensie aan het vervoer te land, hetgeen in de Achterhoek niet onopgemerkt bleef. In 1881/1882 werd door de "Geldersche Stoomtramweg Maatschappij" de lijn Doetinchem-Dieren-Terborg in gebruik gesteld. Onderhandelingen met de gemeente Gendringen, welke reeds lang op doortrekken van de tramverbinding had aangedrongen, leverden geen resultaat op en zo besloot het gemeentebestuur in 1886 tot oprichting van de "Gendringsche Tramweg Maatschappij". Voortvarend ging men te werk met de aanleg van het 7 km lange traject Terborg-Gendringen. De latere exploitatie werd aan de G.S.T.M overgelaten. In Silvolde was de helling om, vanuit Terborg, over de "Sillevaldse Berg" te komen, door de jaren heen al opgehoogd, maar met de komst van de tramlijn moest daarvoor nog een laatste grote operatie uitgevoerd worden. Het dal werd ongeveer 3 meter opgehoogd en in het centrum liet men het wegdek ongeveer een halve meter zakken. Desondanks moesten zwaar beladen trammetjes met een extra locomotief over de bult geduwd worden en bij gladheid moest er zand op de rails gestrooid worden voor meer grip. Op 31 mei 1890 werd de lijn feestelijk geopend. Naast de nu jubilerende loc "Silvolde" reden op deze lijn

locomotieven met namen zoals: "Doetinchem", "Gendringen", "Terborg" en "Wisch". Interessant is nog dat Silvolde diverse bedrijfsaansluitingen kende, een aansluiting bij de molen van Reirink, bij de dakpannenfabriek Berkelder, daar waar tegenwoordig Hans van der Hurk zich heeft gevestigd. Ook wegenbouwbedrijf Jaartsveld, welke in Terborg als fabriek van wegdek-materiaal "Colprovia" al over een aansluiting en locomotief beschikte, had in Silvolde een tweede aansluiting. Verder de eerder al genoemde zagerij van Kemperman, de botermarkt achter "Tramstation Kaak", het tegenwoordige "Herberg Jan", en als laatste bedrijfsaansluiting de zanderij aan de Galgenberg. Een groot aantal stop- en sneltrams reed dagelijks in de reizigers- en goederendiensten, echter de opkomst van de automobiel maakte hieraan begin 20er jaren een eind. Vanaf 1923 besloot de G.S.T.M. de concurrentie met het motorische geweld aan te gaan. Men ging over tot aanschaf van niet minder dan 13 T-Ford chassis, waarna deze werden omgebouwd tot autobussen. De stoomtram voor personenvervoer verloor daarna snel terrein. De reisduur per stoomtram in 1929 van Gendringen naar Arnhem bedroeg 2 uur en 9 minuten, de snelle motortram deed er altijd nog 1 uur en 44 minuten over, terwijl de autobus deze afstand toen al in 1 uur en 6 minuten overbrugde. Tijdens de tweede wereldoorlog werden bussen en vrachtwagens door de Duitsers gevorderd. Bovendien was er steeds meer gebrek aan brandstof, zodat personen- en vrachtvervoer weer door de stoomtram moest worden overgenomen. Harry Starink vertelde mij dat door de G.S.T.M. in de oorlog veel extra locomotieven naar Silvolde waren ingezet voor de bedevaartgangers naar de "Bedrukte Moeder Gods". Ook vinden wij in het pas verschenen boekje "Een Achterhoekse jongen in de Duitse tijd" van onze plaatsgenoot Bernard Dorrestijn, welk boekje ik overigens van harte aanbeveel, een leuk verhaaltje over het trammetje. De heer Dorrestijn schrijft dat de schoolkinderen van Bontebrug, die voor het grootste deel in Silvolde naar school gingen, 's middags, wanneer de tram, zwaar beladen met kolen voor de DRU, stapvoets reed en de grootste moeite had om over "de bult" te komen, op de kolenwagens klommen om te proberen van die kolen er ter hoogte van "de Theetuin" zo veel mogelijk in de bermen te deponeren. De volwassenen van de Bontebrug stonden dan al met de emmers en kruiwagens klaar om de buit op te rapen.

Na de oorlog was het snel gebeurd met de stoomtram. De lijn Doetinchem-Gendringen werd in 1953 opgeheven. Loc nummer 13, de "Silvolde", werd in 1956 en 1957 met rijtuig en bagagewagen ingezet voor de historische personentramdienst tussen Doetinchem en Doesburg ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de G.T.W. In 1960 trad de locomotief opnieuw voor het voetlicht tijdens de "Floriade" in Rotterdam. In 1975 werd het tramstel geschonken aan het spoorwegmuseum te Utrecht waarna het vervolgens via het "Open Luchtmuseum" nu op 100-jarige leeftijd in het SmalSpoormuseum is beland. Daar zal het voorlopig alleen optisch worden opgeknapt, omdat complete restauratie f 400.000 zou vergen.

De oudste klokken van Silvolde

door Bernard Dorrestijn

De klokken van de oude St. Mauritiuskerk, thans de Nederlands Hervormde kerk, waren dit voorjaar met stomheid geslagen. In de loop der eeuwen hadden de klepels zoveel slijtage aan de wanden van de klokken veroorzaakt dat ze niet meer gebruikt mochten worden. In "Met het oog op Silvolde, 800 jaar Silvolde in woord en beeld", uitgegeven in 1988, heeft Harry Kolks ons deskundig en uitvoerig over de oude St. Mauritiuskerk geïnformeerd. De geschiedenis van de kerk voert terug tot het jaar 1188; het muurwerk van het schip dateert mogelijk nog uit die tijd, terwijl het koor en de toren in de eerste helft van de 15e eeuw zijn opgetrokken. Aanvankelijk was Silvolde een onderdeel van het kerspel (parochie) Varsseveld, maar omstreeks 1244 verhief de bisschop van Münster de filiaalkerk te Silvolde tot een zelfstandige parochie. De patroonheilige van de kerk en de parochie werd de heilige Mauritius. Silvolde ging ongedeeld naar de St. Mauritiuskerk. De pastoor (herder) waakte over het geestelijk welzijn van de parochie en de kerkmeesters over het kerkgebouw en de andere eigendommen. De kerkmeesters werden aangesteld door de heren van Wisch en Bergh en waren ook aan hen verantwoording verschuldigd. Het kerkgebouw en de andere eigendommen werden meer als een publiek dan als een kerkelijk bezit gezien en aangemerkt. Een strenge scheiding tussen staat en kerk bestond niet. Het is onbekend wanneer de eerste klokken in de toren gehesen zijn.

Vanaf het jaar 1641 valt het klokkenverhaal behoorlijk goed te traceren.

Klok 1

De onderdiameter van deze klok is 112,4 cm en het gewicht is 800 kg. Aan de bovenkant draagt de klok het opschrift:

IEZUS, MARIA, LAVDATE EVM IN CIMBALIS
BENOSONANTIBVS, Anno 1641
Arnolt Tenbergh kerckmeester
Ian Averkamp kerkmeester

Op de flank draagt de klok een medaillon met Maria en Jezus, met daaronder twee bladeren, met het onderschrift:

RENOVATVM PER
MAMERTVM FORMICE
ET IOANNES FORMICE FRATRES.

We kunnen uit deze opschriften opmaken dat de klok in

1641 hergoten is door de gebroeders Mamertvm en Ioannes Formice of Fremy.

*nb: lees voor een A een U, voor een I een J
en voor een V een U.*

De eerste klok zal van omstreeks 1550 geweest zijn. In 1550 was Silvolde nog volledig trouw aan de moederkerk. Dat komt tot uitdrukking door het medaillon met Maria en Jezus en het randschrift dat met Jezus en Maria begint.

De tekst "LAVDATE EVM IN CIMBALIS BENESONANTIBVS", is uit Psalm 150 genomen: "Looft Hem met welluidende cimbalen"!!

Omstreeks 1600 kwam de kerkhervorming over Silvolde en omgeving. De oude St. Mauritiuskerk ging voor de Rooms Katholieken verloren; voortaan mochten er enkel nog maar hervormde/gereformeerde kerkdiensten gehouden worden. Een en ander betekende echter niet dat de heren vanaf die tijd alleen maar hervormde/gereformeerde kerkmeesters aanstelden.

De kerken waren immers publiek bezit, dus waren ook katholieke kerkmeesters een normaal verschijnsel, zij het dat er geen katholieke erediensten meer in de kerk gehouden mochten worden.

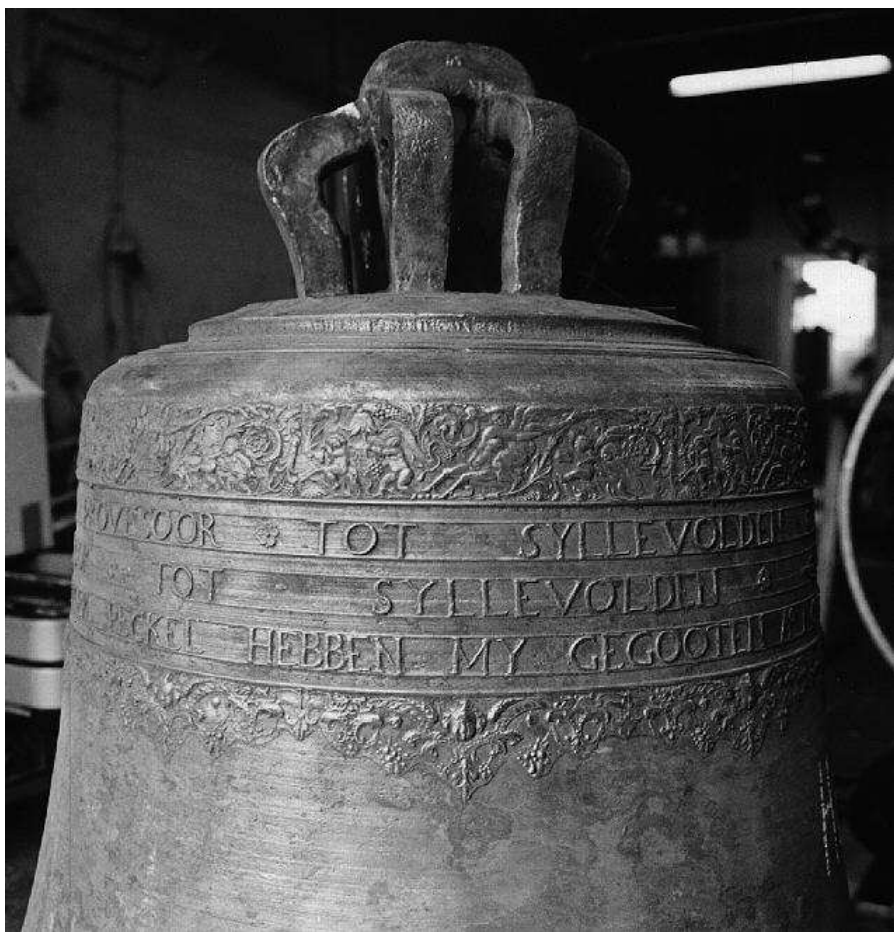
Kennelijk was de oude klok in 1641 aan hergieting toe.

De klok werd uit de toren gehaald en gesmolten en hergoten. De plaats van handeling is onbekend.

Het is opmerkelijk dat het medaillon met Maria en Jezus en het randschrift met Jezus en Maria opnieuw werden aangebracht, dit terwijl de hervormers nogal beducht waren voor het toekennen van eer aan Maria de moeder des Heren.

Verskillende verklaringen zijn mogelijk. In de eerste plaats kan gewezen worden op het publieke karakter van de kerk, dit ondanks de kerkelijke hervormingen.

Welke zou de rol geweest zijn van de diverse spelers in het spel? Te denken valt aan de heren van Wisch en Bergh, de klokkengieters Fremy, dominee Johannes Reuchlin en de goegemeente van Silvolde. Waarschijnlijk hebben de dominee en de gemeente helemaal geen stem in het kapittel gehad. Het valt te veronderstellen dat de opschriften en de versiering van de klok een zaak van de klokkengieters en de beide kerkmeesters is geweest!

Klok 2

De onderdiameter van deze klok is 99,5 cm en het gewicht is 570 kg. De klok draagt het opschrift:

HANS JYRRIEN VAN BVLLINGEN, KERCKMEESTER EN
PROVESOOR TOT SYLLEVOLDEN
DERCK AVERKAMP, KERCKMEESTER
ENDE PROVESOOR TOT SYLLEVOLDEN
DOOR DAT VIER BIN ICK GEVLOOTEN
PETER VAN TRIER EN RUTGER PECKEL
HEBBEN MIJ GEGOOTEN
Anno 1671

Hans Jurrien van Bullingen en Derk Averkamp combineren alle twee het kerkmeester- en provisorschap. De provisors waren de armen- of gasthuismeesters van het Gasthuis in het Achterkerspel, thans Marktstraat 6/8. Derk Averkamp is een zoon van de op klok 1 genoemde Ian Averkamp. De klokkengieters Peter van Trier en Rutger Peckel zijn respectievelijk schoonvader en schoonzoon van elkaar.

Blijkens het archief van de gemeente Wisch, inventarisnummer 1063, heeft kerkmeester Jurrien van Bullingen de laatste termijn van de rekening van de klokkengieters in augustus 1673 voldaan.

De H. J. van goe gechell bekou op gijne
 datto onder fiedou ontfanghen
 te hebben uijt handen van jans Jor
 van Bullinghe de syotijde boech-
 myfken tot jyl befaelt en somma
 van 270 gulden in ver-jafeyden
 yon jellen en hondou van jere geb-
 rochen bleck die ich tot gijne hou
 yob ver goet en bedanck mij en jalle
 von van goeder bettalinge jefijde
 int Jaer Anno by Jden 1673
 Ruyt
 J. van goe gechell bleck gijfde

transcriptie:

Yck Rutger peckell beken op huijden
 datto onderschreven ontfanghen
 te hebben uijt handen van Hans Jorrien

*van bullinghen respectijeve kerk-
meijster tot Sijlefoelt, de somma
van 270 guldens in verscheijden
persellen herkomende van haer geb-
rocken klock die ick tot Huijssen
heb vergoetten, bedanck mij derhaller-
ven van goede bettallinge, geschijt
int Yaer Anno 1673 den 27/17*

Augustus

Rutger peckell klockgijther

De klokken uit de 17e eeuw hebben hun stemgeluid ongeveer drie eeuwen ongestoord over Silvolde en omgeving laten horen. In 1940 sloeg echter de nazi-terreur toe, met het gevolg dat beide klokken op 22 januari 1943 uit de toren gehaald werden, om tot kanon omgesmolten te worden.

Wonder boven wonder is dat laatste niet gebeurd en zijn ze ongedeerd gebleven. Tot grote vreugde van de Silvoldenaren konden ze na de oorlog weer in de oude toren gehesen worden!

De gipsafdrukken die de gemeente Wisch van de randfriesen had laten maken - met het oog op het hergieten - hebben derhalve geen dienst hoeven doen. Ze worden nog in het gemeentearchief bewaard, als herinnering aan de snode plannen van de bezetter van de jaren '40-'45.

Enkele jaren geleden werd duidelijk dat de klokken er niet best meer aan toe waren. Het kerkbestuur gaf de heer Jan Kuipers te Steenwijk opdracht voor een onderzoek. De heer Kuipers bracht in april 1998 een uitvoerig en deskundig rapport uit. De klokken hadden zoveel slijtage opgelopen dat ze alleen nog bij hoge uitzondering geluid mochten worden...

Het kerkbestuur gaf de heer Toine Daelmans te Stiphout opdracht tot een totale restauratie van de klokken en het uurwerk. In april 2000 werden klokken en uurwerk uit de toren gehaald.

De klokken werden niet hergoten, maar de firma Lachenmeyer te Nördlingen in Beieren restaureerde ze met een zeer speciale lastechniek, met het gevolg dat het echt oude klokken zijn gebleven.

Onder grote belangstelling werden de beide gezusters op zaterdag 19 augustus 2000 weer in de toren gehesen, waarna ze enkele weken later hun blijde klanken weer over het oude kerspel Sylvolden strooiden!

Advekäöte en wagens mo'j geregeld smaern.

uit de Achterhoekse Spreukenkalender

De vroegere houten wagens moesten regelmatig gesmeerd worden, anders liepen de wielen vast. Advocaten moeten regelmatig worden betaald, willen ze hun best doen.

Het beroep van de ouderwetse radmaker is nu uitgestorven. In de Achterhoek tenminste. Er is een tijd geweest, dat de gemeente Winterswijk alleen al een vijftigtal radmakers kende, waarvan de gebroeders Te Kulve het vak het langst hebben volgehouden. Tot in de jaren zestig. Het was een radmakersgeslacht.

In het notulenboek van de NH kerk staat op 15 januari 1777 al vermeld, dat een jongen, Jan Willem Dulmes, bij Keupe te Kulve is uitbesteed door de kerk om daar het radmaken te leren. Radmakers woonden vooral in die gebieden waar goed eikenhout te vinden was. Goed hout was een eerste vereiste om een goed rad te maken. En dan natuurlijk het vakmanschap.

Er waren natuurlijk verschillende soorten raderen. Een kruiwagenrad had een doorsnee van 15 duim (15x2½ cm) en een ploegrad van 22 duim. Bij boerenwagens waren de afmetingen van de wielen 40 en 48 duim. De wielen van wagens hadden ook een vaste breedte, meestal 4 duim. In lage streken gebruikte men 6 duims raderen om wegzakken te voorkomen.

In de jaren dertig werd voor een kruiwagenrad een gulden betaald en vier wielen voor een wagen, een loop, kostten toen 23 gulden. In de jaren zestig waren de prijzen natuurlijk veel hoger. een stel wagenwielen kostte toen 120 gulden. Ze gingen ongeveer twintig tot vijftientwintig jaar mee, als ze goed waren gemaakt.

Een bekend Silvoldse radmaker was Willem Suselbeek.

Bart Nijman maakte een potloodtekening van hem die in het eerste nummer van ons verenigingsblad stond afgebeeld.

De heemkundige vereniging "Old Sillevold"
dankt onderstaande bedrijven en organisaties
voor hun financiële ondersteuning.

INSTROMET

JAARTSVELD'S WEGENBOUWBEDRIJF

LOVINK TERBORG

RABOBANK GAANDEREN - SILVOLDE

HECOSYS COMPUTERS

AUTOBEDRIJF MAZDA TE KAAT

WINKELHORST LEDERMODE

NOTARISKANTOOR MUIJSERS

BOUWBEDRIJF LANKVELD

SUPER DE BOER

AUTOMOBIELBEDRIJF TEN HAVE

HANS VAN DEN HURK'S WOONHUIS